

Guide för återbruk av skor

För företag, butiker och sorteringsverksamheter som vill öka återbruket av skor

ivl
SVENSKA
MILJÖINSTITUTET

Denna guide har utvecklats av IVL Svenska Miljöinstitutet inom forskningsprojektet Ökat återbruk av skor som pågick under 2024-2026 och finansierades av Handelsrådet.

Guiden har utformats baserat på information från intervjuer och workshops med partners i projektet och aktörer i second hand-branschen. Inom projektet samlades begaganade skor in, 400 par av dessa sorterades vid en workshop baserat på skick, vilket resulterade i skickgraderingsskalan.

Projektpartners: Wargön Innovation, Swedish Shoe Environmental Initiative, Chalmers tekniska högskola, Scorett, Nilson Group, Bonvings Skor, Shepherd of Sweden och ANWR Norden AB.

Författare: Amanda Martvall och Maja Dahlbom, IVL Svenska Miljöinstitutet

Fotografier: Pexels s. 1; Wargön Innovation s. 4, 11; Adobe Stock s. 6, 7, 12, 13, 15; IVL s. 10.

Layout: Cecilia von Arnold, IVL Svenska Miljöinstitutet

© IVL Svenska Miljöinstitutet 2026
IVL Svenska Miljöinstitutet AB,
Box 210 60, 100 31 Stockholm
Tel 010-788 65 00
www.ivl.se
Rapportnummer: C11158
ISBN nummer: 978-91-7883-813-4

Om guiden

Hur ska du egentligen granska skor för att bedöma deras återbrukspotential och vad avgör om de är värda att återförsälja?

Att förlänga livslängden på skor kan bidra till stor miljönytta genom att spara resurser och minska utsläpp. Potentialen att återbruka fler skor är idag stor.

Denna guide vänder sig till företag, butiker och sorteringsverksamheter som vill öka återbruket av skor. Guiden ger praktiskt stöd för hur man kan samla in, granska och fräscha upp skor.

Innehåll

Om guiden.....2

Myter och frågor om återbruk av skor.....3

Bedömning av skornas återbrukspotential.....4

Vad avgör om ett par skor är värda att återförsälja?.....8

Så granskar du ett par skor.....10

Verktygslåda för uppfräschning och enklare lagning.....12

Tips på skovård.....14

Myter och frågor om återbruk av skor

"Ingen vill köpa begagnade skor."
Många personer letar efter skor second hand. Specifika märken, modeller och stilar kan vara särskilt eftertraktade. Modegrad och kvalitet kan ibland vara viktigare än att skorna är nya.

"Begagnade skor är ofräscha."
Med rätt rengöring och uppfräschning kan skorna bli fräscha, funktionella och snygga igen. Impregnering, tvätt och enkla lagningar kan förlänga skornas livslängd. Det finns olika typer av produkter, bland annat i skobutiker, som till stor del kan eliminera lukt eller svamp.

"Det tar för mycket tid att granska och fräscha upp begagnade skor."
Att torka bort grus och damm, förbättra färgen och kanske byta skosnören eller innersulor kan göra stor skillnad och behöver inte ta lång tid. Kontinuerlig omvårdnad av skor gör att skorna håller längre.

"Det är bara utslitna skor som lämnas till second hand."
En stor andel av använda skor som lämnas in är faktiskt i gott skick, ibland till och med i nytt skick. Under projektet samlades 400 par skor in, 25% av dessa bedömdes vara i nyskick.

"Det är inte bra för fötterna eller kroppen att använda ett par skor någon annan har gått in."
Endast skor som har genomgått en granskning och bedöms vara fotriktiga för en annan användare lämpar sig för återbruk. Skor som är helt utslita rekommenderas inte att användas av någon annan.

"Vad avgör om det är värt att laga ett par skor?"
I denna guide finns tips på hur enklare uppfräschning och lagning kan göras, men det kan vara svårt att veta vad som går att laga och om det är värt det. Ta kontakt med en professionell skomakare för att få en bedömning av vad som behöver lagas och vad det kommer att kosta.

"Vilka skor ska inte återbrukas?"
Vissa skor lämpar sig inte för återbruk, till exempel skor som är helt uttjänta och har förlorat sin funktionalitet eller skor som har använts i miljöer där kemikalier, bakterier eller svamp förekommer och riskerar att spridas vid återbruk.

"Varför är det viktigt att inte använda samma skor varje dag?"
Fördelen med att variera mellan fler par skor är att skorna hinner vila mellan användningarna, vilket gör att de håller längre. En tumregel är att växla mellan tre par skor för att minska slitaget.

Viktigt att tänka på!
Skor som inte uppfyller EU:s lagstiftning kring produktsäkerhet och kemikalieinnehåll ska inte återbrukas eftersom dessa bland annat kan innehålla skadliga kemikalier. Det finns inga uppenbara kännetecken för skor som kan innehålla skadliga kemikalier. Skor som säljs via butiker eller återförsäljare inom EU ska uppfylla EU:s lagstiftning.

Bedömning av skors återbrukspotential

Skornas skick avgör om de kan säljas vidare direkt, eller om ytterligare handpåläggning behövs för att fräscha upp eller laga dem. Även ursprunglig kvalitet och modegrad påverkar skornas återbrukspotential. Varje företag avgör själv vilka skor som är värda att fräscha upp eller laga.

För att bedöma skornas skick finns skickgraderingsskalan nedan, skalan går från nytt skick (A) till uttjänt skick (F). Skickgraderingsskalan är baserad på Svensk Handels *Skickgraderingsskala mode*.

A–B är skor i nytt eller mycket bra skick som oftast bara behöver en enklare uppfräschning.
C–D är skor med tydliga tecken på användning som kan behöva enklare lagning. E är skor med större slitage som behövs lämnas till en skomakare, medan F är skor som är så slitna att de inte längre går att använda. För skor i kategorin D och E är omfattning på slitaget och antal lagningar som skorna behöver en viktig faktor för att avgöra om de är värda att laga. Använd tabellen på nästa sida för att göra bedömningen.

A Nytt skick	B Mycket bra skick	C Bra skick	D Acceptabelt skick	E Dåligt skick	F Uttjänt skick
Ingen åtgärd	Uppfräschning	Enklare lagning (enstaka)	Enklare lagning (flera)	Lagning av skomakare	Avfallshantering

Skick	Benämning	Beskrivning	Åtgärd
A	Nytt skick	Skor i nytt skick har hög återbrukspotential och kan återbrukas direkt.	Om det finns tecken på att skorna är använd enstaka gånger kan de behöva skovård anpassad för materialet.
B	Mycket bra skick	Skor i mycket bra skick har hög återbrukspotential. Mindre tecken på användning kan förekomma och syns vid granskning, exempelvis grus eller damm på undersulan, lätt smuts på ovandelen, små skavmärken vid kanter eller häl samt vikmärken eller veck på ovandelen.	Skorna behöver enklare uppfräschning vilket innefattar rengöring och skovård anpassad för materialet.
C	Bra skick	Skor i bra skick har återbrukspotential. De har tecken på användning och slitage, exempelvis lätt missfärgning på ovandelen, skavmärken samt en sliten undersida där delar av mönstringen i yttersulan kan vara sliten.	Mindre slitage behöver åtgärdas med enstaka enklare lagning. Efter lagning kan rengöring och skovård anspassade för materialet behövas.
D	Acceptabelt skick	Skor i acceptabelt skick kan ha återbrukspotential. De har tydliga tecken på användning och slitage på flera ställen. Slitaget kan eventuellt inte åtgärdas helt, men skorna bedöms ändå vara funktionella och kunna användas igen.	Slitage behöver åtgärdas med flera enklare lagningar, det vill säga flera mindre åtgärder på flera ställen. Materialanpassad rengöring och skovård kan också behövas.
E	Dåligt skick	Skor i dåligt skick kan ha återbrukspotential. De har omfattande slitage och kräver professionell lagning av en skomakare för att kunna användas igen.	Omfattande slitage kan åtgärdas men det är upp till en skomakare att göra en bedömning om det är värt det.
F	Uttjänt skick	Skor i uttjänt skick har inte återbrukspotential. De har omfattande slitage och det är inte ekonomiskt eller funktionellt försvarbart att försöka laga skorna.	Dessa skor bör i hanteras som avfall.

Nytt skick eller mycket bra skick (A-B)

Skor i skick A och B kan vara i behov av uppfräschning. Nedan följer några generella råd för hur skor kan fräschas upp. På sida 14-15 finns en mer utförlig guide för hur olika material kan vårdas.

Exempel på slitage och uppfräschning

- **Grus eller damm på undersulan:**
  Ta bort grus på undersula, tvätta och skrubba lätt för att få bort smuts.
- **Smuts på ovandelen:**
  Torka bort smuts med fuktig trasa, använd eventuellt rengöringsmedel anpassat för materialet och avsluta med impregneringsspray.
- **Skavmärken på kanter eller häl:**
  Rengör området och använd skofärg eller skokräm anpassad för materialet.
- **Vikmärken eller veck på ovandelen:**
  Släta ut vecken genom att forma materialet och använd skoblock för att bibehålla formen.
- **Snören är trasiga eller saknas:**
  Byt snören.
- **Innersulan är trasig, deformerad eller saknas:**
  Byt innersula.
- **Insidan:**
  Fräscha upp insidan genom att ta bort ludd och grus, och använd antibakteriell spray.

Bra skick eller acceptabelt skick (C-D)

Skor kategoriserade i skick C och D har tydliga tecken på användning och kan vara slitna, men är fortfarande funktionella. Dessa skor kan behöva uppfräschning, se exempel för skick A-B. Skor i skick C-D kan lagas direkt i verksamheten utan att lämnas till en skomakare. Antalet ikryssade rutor och omfattningen på slitaget är en bra indikator på hur mycket arbete som krävs.

Exempel på slitage och lagning

- **Bakfodret i hälen är trasigt:**
  Använd laglapp.
- **Bakkappan är delvis deformerad:**
  Återställ formen på hälpartiet och stötta upp med ett skoblock.
- **Yttersulan har släppt lite:**
  Limma yttersulan.
- **Yttersulans mönster är delvis slitet:**
  Går inte att göra något åt.
- **Slitytan på klacken är delvis sliten:**
  Går inte att göra något åt.
- **Innersulan är delvis deformerad:**
  Byta innersula eller lägg i en inläggssula.
- **Innerfodret är slitet på vissa ställen:**
  Om möjligt, rugga upp med borste.

Dåligt skick (E)

Skor i kategori E är i dåligt skick och har mer omfattande slitage som ofta kräver lagning av en skomakare. Det är dock inte alltid ekonomiskt försvarbart att laga dessa skor, särskilt om slitaget är omfattande. Bedöm skornas ursprungliga kvalitet och modegrad. Högkvalitativa skor med attraktivt utseende kan vara värda att laga trots större slitage. Antal ikryssade rutor och omfattningen på slitaget är en bra indikator på om det är värt att laga skorna men den slutgiltiga bedömningen är upp till skomakaren.

Exempel på omfattande slitage

- ◯ **Stora sprickor eller hål i materialet.**
- ◯ **Yttersulan har lossnat i kanterna helt eller på flera ställen.**
- ◯ **Yttersulans mönster är helt slitet och sulorna känns tunna.**
- ◯ **Slitytan på klacken är helt sliten till klackstommen.**
- ◯ **Sömmar har släppt.**
- ◯ **Innersulan är deformerad.**
- ◯ **Innerfoder har släppt i söm eller är helt utslitet.**
- ◯ **Hälkappan är trasig och har förlorat stabiliteten.**
- ◯ **Dekorband eller kantband har lossnat.**
- ◯ **Resår har tappat sin elasticitet.**
- ◯ **Skaftet är trasigt eller utslitet.**
- ◯ **Blixtlåset är trasigt.**
- ◯ **Metallhyska, dekor eller annan detalj är trasig eller saknas.**

Uttjänt skick (F)

Skor som hamnar i skick F är för slitna för att kunna återbrukas. Slitaget är så omfattande att det inte är ekonomiskt eller funktionellt försvarbart att försöka laga skorna. Dessa skor bör i stället hanteras som avfall.

SKICKGRADERINGSSKALAN

Värde (y-axeln)

Ett högt värde är en kombination av flera olika faktorer så som:

- Material av hög kvalitet
- Varumärken med högt andrahandsvärde
- Modeller som är eftertraktade eller trendiga
- En konstruktion eller tillverkningsmetod som möjliggör lagning

Skick (x-axeln)

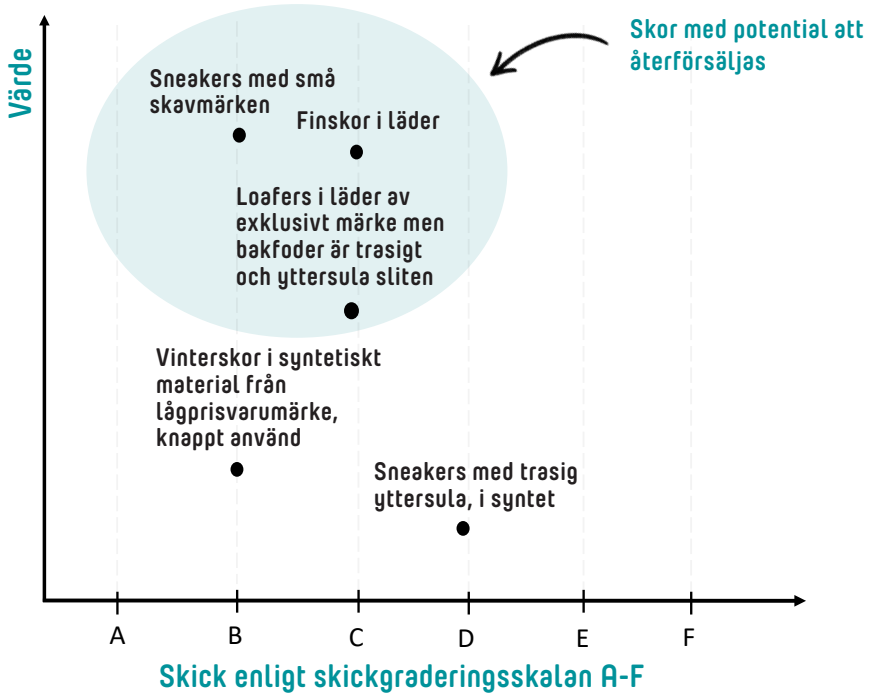
Skicket på skorna bedöms enligt skickgraderingsskalan A-F.

Använd grafen för att avgöra om ett par skor är värda att återförsälja. Dokumentera skornas värde och vad som avgör det, samt i vilket skick de är.

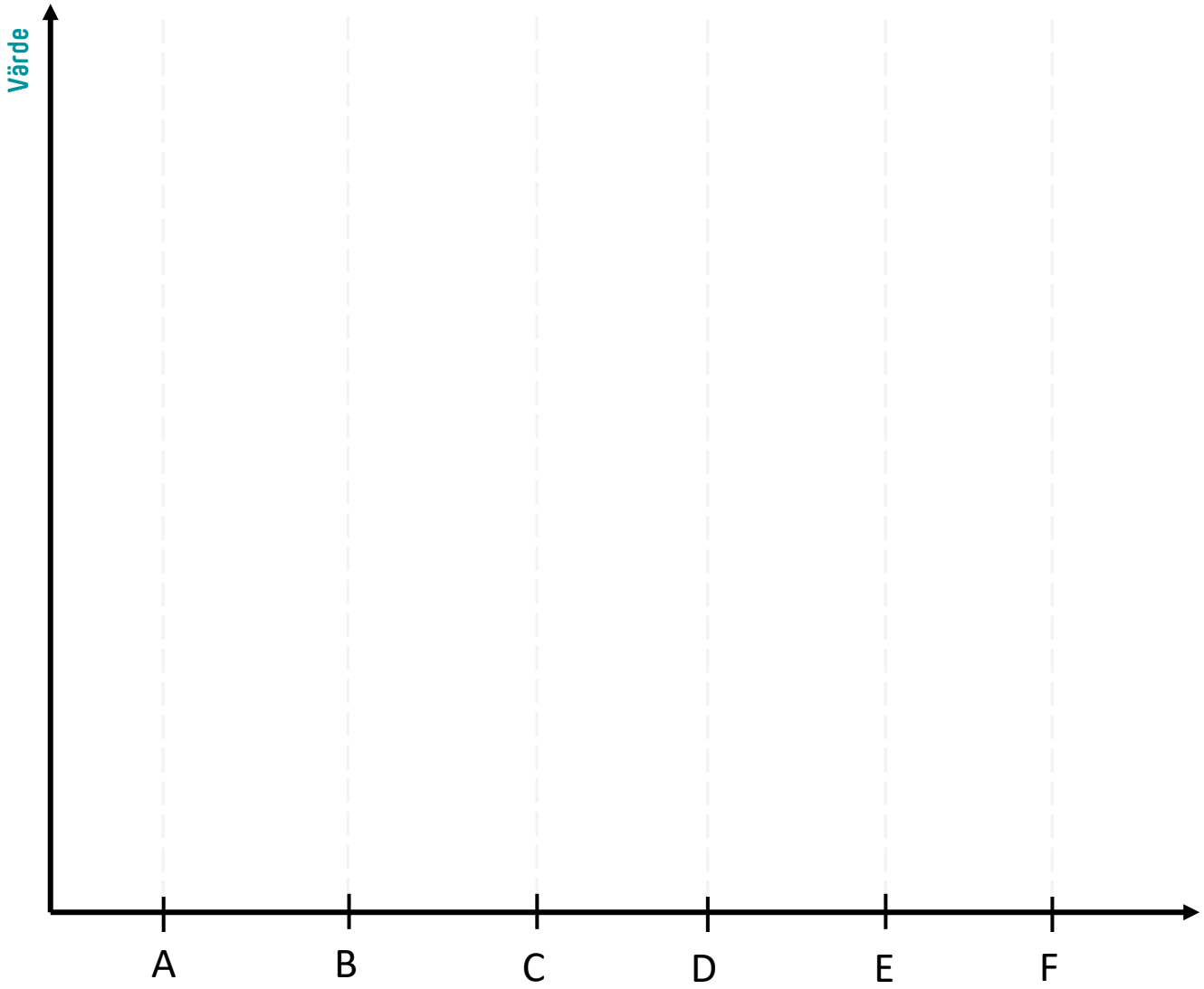
I grafen till höger finns exempel på hur värdering av skor kan se ut.
På nästa sida finns en graf som du kan skriva ut och använda.

Vad avgör om ett par skor är värda att återförsälja?

En aspekt vid återförsäljning är att förstå vilka skor som har ekonomisk potential, vilket beror på skornas skick, märke, modegrad, material, kvalitet, tillverkningsmetod och möjlighet att laga. Även om skorna är i säsong kan påverka värdet.

Skickgraderingsskalan

Skriv ut grafen och använd för att göra egna bedömningar.

Skick enligt skickgraderingsskalan A-F

Så granskar du ett par skor

För att bedöma vilket skick skorna är i behöver du granska skorna. Använd skickgraderings-skalan och följ stegen nedan för att bedöma skornas skick, från nytt skick (A) till uttjänt skick (F). När du granskar skorna kan det vara bra att notera vilken typ av uppfräschning och/eller enklare lagning skorna behöver.

1. Visuell översikt

- Titta på skon från olika vinklar:
  Ovanifrån (Bild 1)
  Underifrån (Bild 2)
  Bakifrån (Bild 3)
  Framifrån (Bild 4)
- Böj skon (Bild 5) och kolla efter sprickor i yttersulan (både på kanten och undersidan)

2. Bedöm om skon är fotriktig för en annan användare

- Är skon fräsch eller är den möjlig att fräscha upp?
- Är skon formad efter tidigare användare? Exempelvis är skons yttersula snedsliten på något sätt (Bild 3).
- Finns det stöd kvar i hälen samt från ytter- och innersulan? Kläm och känn!

3. Undersök skons utsida

- Finns det sprickor i yttersulan (undertill, längs med kanten eller framtill)? (Bild 2 och 5)
- Har ovandelen släppt från sulan?
- Finns det hål på, eller i, skon? (Bild 6)
- Hur ser mönsterbilden på yttersulan ut (Bild 2), och är skon fortfarande funktionell trots slitaget?

4. Undersök skons insida

- Känn med handen efter hål, ojämnheter eller sprickor i fodret. Hur är skicket inuti skon?
- Är hälkappan trasig eller deformerad? En hälkappa kan lagas med en laglapp, men det förutsätter att den fortfarande har sin form kvar.

Bonvingt
Bonvingt
SKECHERS
D'LUX
WALKER

Verktygslåda för uppfräschning och enklare lagning

För att fräscha upp och göra enklare lagningar på skor kan det vara bra att ha olika verktyg och produkter. På nästa sida finns förslag på olika verktyg och produkter som kan införskaffas om ni vill fräscha upp och göra enklare lagningar. Det är inte nödvändigt att införskaffa alla verktyg och produkter direkt, er verktygslåda kan byggas upp med tiden och anpassas efter era behov.

Som komplement till verktygslådan finns även förslag på maskiner som kan automatisera eller möjliggöra mer avancerade uppfräschningar och lagningar.

Dessa maskiner är:

- **Ångtvättmaskin:** För att rengöra alla typer av skor både invändigt och utvändigt.
- **Symaskin:** För att laga eller förstärka sömmar.
- **Torkskåp:** För att torka skorna efter tvätt eller fuktskador.
- **Impregneringsmaskin:** För att automatisera impregnering.

Är du en återförsäljare av skor och har personal i skobutiker som ska fräscha upp och göra enklare lagningar på skor rekommenderas det att utbilda personalen i skovård och hur alla verktyg och produkter kan användas.

Verktyg

1. Skoborstar i olika hårdhet
För att borsta bort damm, smuts och grus. En mjuk borste kan användas på läder och textil, och en hårdare borste på sulor i gummi.

2. Rengöringssvamp eller trasa
Används fuktig tillsammans med milt rengöringsmedel eller läderrengöring för att rengöra.

3. Spetstång
Används för att pilla loss grus, småsten eller andra föremål som fastnat i yttersulans mönster, samt för att hålla små delar på plats vid limning.

4. Skovårdsprodukter anpassade för olika material
Exempelvis rengöringsmedel eller impregnering för olika material.

5. Skosnören och innersulor
För att enkelt kunna fräscha upp skorna.

6. Suddgummi för skor
Används som ett suddgummi tillsammans med lite vatten för att ta bort fläckar på olika material.

7. Vit sulpenna eller sulfärg
Används för att fräscha upp vita gummisulor som blivit gula eller fläckiga.

8. Skomakartång eller universaltång
Praktisk för att dra ut spikar, nitar eller häftklamrar i sulor eller klackar, eller för att hålla små delar på plats vid limning.

9. Lim
Lim för att fästa, laga eller förstärka olika delar, såsom sulor, kanter och mindre komponenter

10. Limklämmor
För att hålla delar som limmats på plats till limmet stelnat, exempelvis en sula som limmats fast.

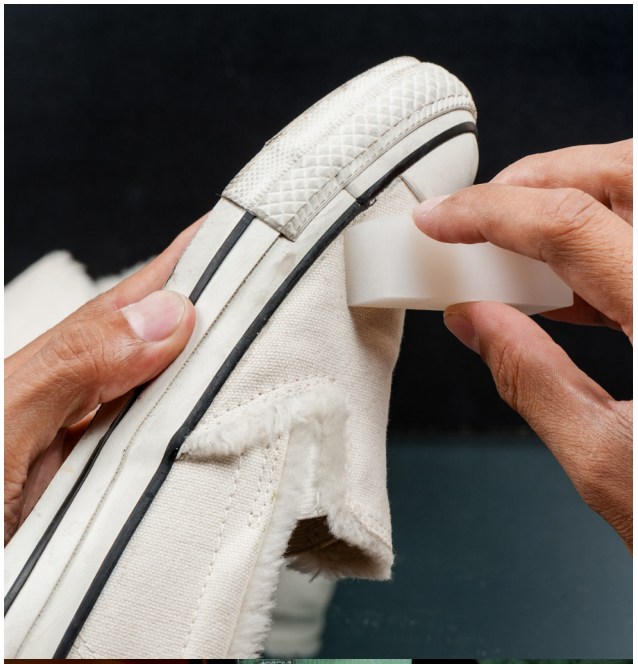
11. Skomakarnål med vaxad tråd
För att sy ihop sömmar som gått upp. Den vaxade tråden gör lagningen slitstark och tålig.

12. Självhäftande lagningslappar för skor
Använd för skor som har hål. Klipp till i önskad storlek och fäst laglappen över hålet från insidan.

13. Självhäftande laglapp till bakfoder
Förstärkning av bakfoder genom laglapp som limmas på insidan av hälen.

14. Reservdelar
Exempelvis öljetter, löpare till dragkedja.

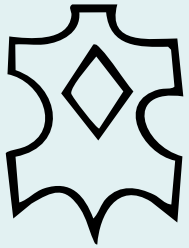
15. Andra verktyg
Exempelvis öljettång eller hårtork (för att påskynda torkningsprocessen vid användning av lim).

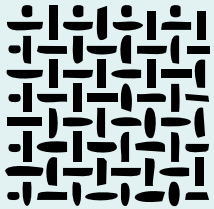

IDENTIFIERA SKONS MATERIAL

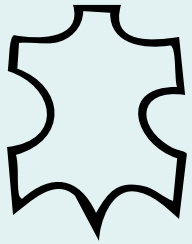
För att identifiera skornas material kan piktogram vara till hjälp. Piktogrammen kan hittas på insidan av skon (i vissa fall kan den ha suttit på en klisterlapp som har tagits bort).

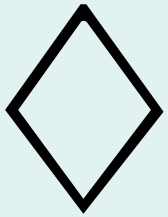
Ytbehandlat läder

Textil

Läder

Syntet

Tips på skovård

När skor ska fräschas upp är det viktigt att utgå från vilka material skornas ovandel samt yttersula består av. I detta avsnitt beskriver vi hur skor i olika material kan vårdas.

Ovandel i textil

- Borsta bort ytlig smuts och grus med en mjuk borste.
- Rengör med textilrengöring eller en blandning av ljummet vatten och mild tvål och gnugga bort eventuella fläckar med en trasa eller borste. Låt skorna lufttorka efter rengöring, gärna med skoblock i.
- Bättra på färgen på tyget med en passande textilfärg.
- Spraya med impregneringsspray för tyg efter rengöring för att skydda mot smuts och vatten låt torka i ett dygn, gärna med skoblock i.

Ovandel i läder

- Borsta bort ytlig smuts och grus med en mjuk borste.
- Torka av skorna med en fuktig trasa, använd eventuellt läderrengöring. Undvik att blöta ner lädret med vatten eftersom det kan torka ut lädret.
- Smörj in lädret med ett läderbalsam eller skokräm för att återfukta och ge glans. Läderskor som smörjs in regelbundet håller längre.
- Polera skorna med en trasa efter att de smorts in och låt balsamet eller krämen torka in. Låt skorna torka med skoblock i för att behålla formen.
- Spraya med impregnering för läderskor för att skydda mot smuts och vatten. Låt torka i ett dygn, gärna med skoblock i.

Ovandel i mocka eller nubuck

- Borsta bort ytlig smuts och grus med en mjuk borste.
- Rugga upp materialet med en mockaborste. Borsta i samma riktning som håren för att inte skada materialet.
- Rengör mockan med mockarengöring eller mockagummi för att ta bort fläckar utan att skada materialet. Undvik att rengöra med vatten då mocka suger upp vatten och det kan bildas fläckar som kan vara svåra att få bort.
- Spraya med impregneringsspray för mocka för att skydda skorna från fukt och smuts. Låt skorna torka i ett dygn, gärna med skoblock i.

Ovandel i syntetiskt material

- Borsta bort ytlig smuts och grus med en mjuk borste.
- Torka av skorna med en fuktig trasa, använd eventuellt milt rengöringsmedel eller rengöringsmedel för syntetiskt material.
- Polera skorna med skokräm anpassat för syntetmaterial för att ge glans och förhindra att det blir sprickor i materialet.
- Spraya med impregnering för att skydda mot smuts och vatten. Låt torka i ett dygn, gärna med skoblock i.

Yttersula i gummi

- Borsta bort ytlig smuts och grus med en mjuk borste.
- Rengör sulorna med ett suddgummi eller fuktig trasa för skor för att få bort fläckar. Använd en tandborste för att skrubba bort smuts.
- Bättra på färgen på sulan med en passande färg för gummisulor.

Miljönyttan av att förlänga livet på skor är stor, speciellt om skorna ersätter ett nyköp, eftersom det sparar på resurser och utsläpp. Potentialen av att återbruka fler skor är idag stor.

Denna guide är ett praktiskt stöd för aktörer som samlar in, granskar och fräschar upp skor, med målet att öka återbruket av skor. Guiden har utvecklats av IVL Svenska Miljöinstitutet inom forskningsprojektet **Ökat återbruk av skor** i samarbete med Wargön Innovation, Swedish Shoe Environmental Initiative, Chalmers tekniska högskola, Scorett, Nilson Group, Bonvings Skor, Shepherd of Sweden och ANWR Norden AB.
Projektet finansierades av Handelsrådet.

IVL SVENSKA MILJÖINSTITUTET

IVL Svenska Miljöinstitutet AB, Box 210 60, 100 31 Stockholm | Telefon 010-788 65 00 | www.ivl.se